

SÄKELÄ

Ilmestyy kerta kuukaudessa Fitchburgissa, Mass., Raivaajan
kustannuksella ja toimittamana

Published every Month, by Finnish Soc. Pub. Co., Fitchburg, Mass.

TILAUSHINTA \$1.00 VUOSIKERTA

Entered at the Fitchburg Post Office as second class matter.

Vuosisatain arvoitus. — Mitä on totuus?

Esitelmä Arthur M. Lewis'iltä Garrick teatterissa Chicagossa, sun-
nuntaina, marraskuun 21 p. 1909.

Kaikki mikä on pysyväistä ihmisajatuksen historiassa keskittyy totuuden etsimiseen. Se on kiinnittänyt ihmisten mieltä enemmän kuin Pyhän Kupin etsiminen taikka ikiliikkujan keksiminen taikka viisasten kiven löytäminen. Puhtain kaikista inhimillisistä pyrin-
nöistä on aina ollut pyrkimys lisäämään jo saavutetun totuuden mää-
rää.

Ponnistukset totuuden saavuttamiseksi muodostavat historian, joka on ihmiskunnan henkisen kehityksen kärsimyshistoria. Ne jotka enimmäen saivat aikaan ne myöskin enimmäen kärsivät. Ihmiskunta on aina ollut valmis palkitsemaan totuuden löytäjiään hirsipuulla, ki-
dutuspenkillä ja tulirauhoilla. Palkkiota ja ylistystä on aina pidetty niiden varalle, jotka onnistuneimmin työskentelivät ihmisten pimey-
dessä pitämiseksi.

Totuus! Totuus missä asiassa? Jättäkäämme puhtaan mietti-
kelyn alue ja koettakaamme päästä itse kysymyksen ytimeen. Höpe-

röpäiset mystikot ovat peittäneet tämän kysymyksen sumuun ja pilviin niin kauan että useimmat ihmiset ovat epätoivoisina luopuneet vastauksen etsimisestä.

Totuuden etsiminen keskittyy kolmeen kysymykseen: totuus avaruudesta, totuus omasta itsestämme ja totuus suhteestamme avaruuteen. Tämä kolminaisuus kysymyksissä on tässä esitetty sentähden että ne näyttävät siten olevan luonnollisessa syntyperäisessä järjestyksessään. Pyrkimys ymmärtämään avaruutta näyttää ensiksi kiinnittäneen totuuden etsijäin huomiota.

Kun luomme katsauksen tietomme kehitykseen avaruudesta niin melkeinpä ensi asiaksi huomaamme että juuri ne itämaiset kansat, juutalaisetkin niihin luettuna, jotka kehuivat itsellensä olevan jumalallisen ilmoituksen asiasta, kaikkein vähemmän siitä tiesivät. Nykyään tunnustetaan jo yleisesti että tieteellinen mietiskely tästä avaruuden luonnetta koskevasta kysymyksestä alkaa pakanallisista kreikkalaisista.

Ei voida kieltää Hackel'in väitettä että: "Klassillisen muinaisuuden suuret ajattelijat olivat paljon useampia nykyajan tiedemiehiä ja filosoofeja etevimmät sekä arvostelukykyyn ja järkeilyyn että kaikkiin ajattelun hienompiin toimintoihin nähden." Professori Zoey sanoo: "Kreikkalaiset edustavat muinaisen maailman sivistystä suurimmassa määrässä joten, luonnollisesti, heidän keskuudessaan tapamme parhaiten kehittyneet tiedot." Thalesta kreikkalaisen filosofian perustajaa, kuvaa George Henry Lewes, filosofian elämäkerallinen historioitsia, erinomaisempana miehenä, mitä koskaan on elänyt." Aristoteles puhuu Thaleksesta miehenä, "joka ensimmäisenä miehenä koetti selittää luonnollisen alun kaikelle ilman jumalaista-run apua."

Päätehtävä, jonka Thales ja hänen lähimmät seuraajansa asettivat itselleen, oli määritellä avaruuden kokoonpano. Thales oli sitä mieltä että avaruus itse asiassa oli vettä. Hän oli huomannut että kosteus on kaikkien elämänmuotojen välttämätöin ehto ja tästä hän sangen terävästi teki johtopäätöksiä että elämäkin mahdollisesti on saanut alkunsa vedestä. Avaximenes, hänen seuraajansa, piti ilmaa perusaineena, josta kaikki muu on saanut alkunsa. Huomattavalla kekseliäisyydellä väittelee hän: "Ilma, jos sitä ohennetaan kyllin ohkaiseksi, muuttuu tuleksi, tuulet taas ovat kokoonpuristettua ilmaa. Pilvet muodostuvat ilmasta 'viittauksien' kautta ja nämä yhä enemmän kokoonpuristettuna muuttuvat vedeksi. Vesi, jos sitä yhä enem-

män kokoon puristetaan, muuttuu maaksi, ja jos sitä puristetaan kokoon niin paljon kuin mahdollista on, niin muuttuu se kiveksi." Heraklitus, suuri kehitysopin ajattelija, eritteli kaikki "tuleksi". Empedoeles koetti saada aikaan, jonkunlaisen monismin yhdistämällä kaikki nämä käsitteet ja kehitti avaruuden neljästä juuresta: vesi, ilma, tuli ja maa. Koska jo olen selitellyt kreikkalaisia filosofejia pitemmälti alkuluvuissa kirjaani "Kehitys, yhteiskunnallinen ja eläimellinen", niin koskettelen niitä tässä vain lyhyesti.

Näiden kreikkalaisten ajattelijain suurin kunnia on siinä, että he ovat etsineet avaruuden luonnetta aineellisessa olevaisuudessa. Kreikkalaisia häittäsi heidän puuttuva tietonsa luonnonilmiöistä ja kokeilut, joita saimme odottaa yhdeksänteentoista vuosisataan saakka. Tämä puute johti kreikkalaiset liitetellun yksipuoliseen puhtaaseen mietiskelyyn totuutta etsiessään.

Nykyaikaiset totuuden etsijät ovat taas puoleltaan hairahtuneet roiseen äärimmäisyyteen. Useat heistä jumaloivat "tosiasioita" aivan kuin ne olisivat pääasia tieteessä ja ajattelun lopullinen päämäärä. Läpi yhdeksännentoista vuosisadan ensi puoliskon pidettiin esimerkiksi eläin- ja kasvitieteessä nyttemmin tuntemattomia ja unhotettuja "tosiasian" kerääjiä ja luettelijoita suuremmissa arvossa kuin Lamarck'ia ja Darwin'ia, joita pidettiin vain haaveilijoina. Tieteen todellinen työ ei ole vaan tosiasian kokoomista vaan niiden selittämistä. Totuus ei ole tosiasioissa, vaan niiden takana. Totuutta on etsittävä ei tosiasioissa itsessään, vaan niiden suhteissa toisiinsa. Tosiasiat eivät suinkaan ole tiedon saavuttamista, ainoastaan välikappaleet siihen.

Parhain ja selvin ajattelu mitä maailmassa tähän saakka on tehty johtaa siihen päätökseen että avaruus on aineellinen todellisuus. Pontevuus, kutsuimmepa sitä sitten voimaksi taikka liikunnaksi, on aineen ominaisuus. Aina siitä lähtien kun Hugo von Mahl keksi protoplasman, jota Huxley aivan oikein kutsuu "elämän fyysilliseksi perustaksi", olemme yhä enemmän ja enemmän joutuneet Lester F. Ward'in johtopäätökseen, että itse elämäkin on aineen ominaisuus.

Väite, jota viimeaikoina niin laajalti on julistettu, että tieteellinen materialismi olisi muka häviämässä, on yhtä perusteeton kuin toinenkin perusteeton huhu, että kehitysteoria olisi kumottu. Molemmissa tapauksissa levittävät tällaista tietoa pääasiallisesti taantumusmieliset, joille mieliteko on ajatuksen synnyttäjä.

Seuraava asia määriteltävänä on keino, miten totuus saavutetaan ja tässä joudumme kaiken mietiskelyn pääkysymykseen. Tässä kysymyksessä ovat maailman suuret ajattelijat jakautuneet kahteen vastakkaiseen leiriin. Yksi filosofinen järjestelmä toisensa jälkeen on kukistunut kuten korttihuone sen takia että niiden rakentajat erehtyivät tässä kaikista tärkeimmässä kohdassa. Tässä asiassa kohtaavat kahden suuren ajattelusuunnan esitaistelijat toisensa kuolinkamppailussa.

Dualismi ja monismi ovat mitelleet miekkojaan vuosisatojen ajan. Alussa oli dualismi melkein ilman vastustajaa, sitten kehittyivät monistiset käsitteet voimakkaaksi ja nyt ovat asiat päinvastoin. Dualismi menettää yhtämittaa valtansa, sillä monismi vetää lippujensa alle nykyajan voimallisimmat, pelottomimmat ja edistyksellisimmät ajattelijat.

Monisti väittää että löytyy vain yksi tiedon lähde — kokemus. Dualisti vakuuttaa että löytyy muitakin lähteitä, joista tietoa voidaan ammentaa. Dualismi saa alkunsa jumaluusoppineesta. Hänen kaksilaatuinen tietonsa on: tieto, joka saadaan kokemuksesta — tämä tiedon lähde on niin itsestään selvä että on hyödytöntä väittää sitä vastaan — ja tieto, jonka Jumala on ilmoittanut ja joka tietenkin on kokonaan riippumaton kokemuksesta. Tieteiden maailmassa on jumaluusopillinen dualismi kuollut. Se on niin vastoin tieteen henkeä ja toimintatapaa että se herättää vain säälin hymyä. Tarinat alkuihmisistä, jotka muka jättivät jumalallisen ilmoituksen perinnöksi esivanhemmillemme, eivät enää ole haluttua tavaraa. Uskonnotkin, jotka asettuvat tälle kannalle, ovat tuomitut roskatunkioon taikka pitävät niitä arvossa vain tietämättömät ihmiset. Jos kuka tänäpäivänä tois-taisi Gladstonin selityksen jumaluusopista että se on ”inhimillisen tiedon kukka ja kruunu”, niin hänen vahvasti epäiltäisiin tekevän jotakin epäkunnioittavaa pilkkaa. Nykyaikaisen suhteen jumaluusoppiin selittää parhaiten Lester F. Wardin lause, että jos jokin oletus on totta, niin on se tiedettä, jos se on väärä, niin on se jumaluusoppia.

Dualismi ei kuitenkaan hävinnyt jumaluusopin takaamisen kanssa. Filosofia astuu tyhjälle valtaistuimelle ja syntyperäiset käsitteet saivat jumalallisten ilmoitusten paikan, metafyyssillinen dualismi tuli jumaluusopillisen dualismin sijaan. Metafyyssillisillä dualisteilla oli kaksi tiedon lähdettä, kokemuksesta saatu tieto, tietenkin, ja tieto, joka saadaan tutkimalla ihmismieltä eli sielua. Metafyyssillisen dualis-

min mukaan on olemassa tietoa, joka saadaan fyysillisestä maailmasta ja metafyyillisistä tietoa — fyysillisen ulkopuolelta saatua.

Synnynäiset käsitteet, jotka saadaan fyysillisen ulkopuolelta, ovat läheistä sukua jumaluusoppineen jumalan antamille käsitteille. Metafyyssikan fyysillisen takainen on vain laajennus alkuihmisen ihmismuotoisista jumalista. Pimeys, johon tiede syöksi jälkimäisen, tapasi pian edellisenkin. Huomio, että ihmismieli samoin kuin ruumis-kin on kehityksen tulos, oli synnynäisten käsitteiden teorialle vaurio — kuten muillekin kokemuksiin perustumattomille käsitteille ihmismielessä.

Tieteen kanta tähän kysymykseen nähden oli jo saanut edeltäjiä aikaisemmissa ajattelijoiissa ja yksi etevimmistä niiden joukossa oli John Locke, joka on kirjoittanut tuon kuuluisan teoksen “Tutkielma ihmisyymmärryksestä (Essay on Human Understanding)”.

Locke'n mukaan on olemassa kaksi alkulähdettä käsitteille — ei dualistisessa merkityksessä kahta toisistaan riippumatonta lähdettä, vaan kaksi osaa yhdessä toiminnassa. Locke sanoo: “Aistimus ja havainto ovat kaikkien meidän käsitteidemme alkulähde.”

Vielä sanoo hän: “Jos kysytään milloin ihminen alkaa saada käsitteitä, niin luullakseni on oikea vastaus: silloin, kun hänellä ensin on aistimuksia. Sillä koska mitään käsitteitä ei näytä ihmismielessä olevan ennenkuin aistit ovat niitä sinne tuoneet, niin ymmärtääkseni ovat käsitteet siinä samanaikaisia aistimusten kanssa.” Tämä on Locke'n selitys käsitteiden alusta, joita hän kutsuu “yksinkertaisiksi käsitteiksi.”

Locke jatkaa: “Aikaa myöten joutuu ihmismieli heijastamaan omaa toimintaansa aistimusten kautta saatujen käsitteiden johdosta ja siten kasaa itseensä uuden käsitesarjan, jota minä kutsun havaintokäsitteiksi. Nämä ovat vaikutuksia, joita aistimiimme ovat tehneet ulkonaiset esineet, jotka ovat ulkopuolella ihmismieltä, ja sen oma toiminta, joka saa alkunsa sen omista kyvyistä ja on sen ominaisuus; ja nämä käsitteet, kun ne taas heijastuvat ihmismieleen tullen samalla sen mietiskelyn esineeksi, ovat, kuten olen sanonut, kaiken tiedon alkulähde. Näinollen on ihmisyymmärryksen ensimmäinen ominaisuus se, että mieli pystyy vastaanottamaan siihen tulevia vaikutuksia, joko ulkopuolisista esineistä aistien kautta, taikka omasta toiminnastaan, kun se heijastaa niitä. Tämä on ensimmäinen askel minkä ihminen tekee niiden käsitteiden keksimiseen ja perustus jolle hän rakentaa kaikki ne käsitteet mitä hänellä koskaan luonnonomaisesti tulee olemaan

tässä maailmassa. Kaikki nuo ylevät ajatukset, jotka kohoavat pilvien yläpuolelle jopa taivasta tavoittelevat, nousevat tästä ja perustuvat tähän: kaikessa vapaudessaan, jossa ihmisajatus vaeltaa, kaukaisissa mietiskelyissään, joihin se näyttää kohonneen, ei se liihakha hitustakaan ulkopuolelle noita käsitteitä, joita aistimus taikka havainto ovat tarjonneet sen mietittäväksi.”

Vakaalle totuuden etsijälle on hyvä, jos hän huolellisesti punnitsee näitä Locke'n sanoja. Onneksi kirjoittaa Locke jalolla yksinkertaisuudella, joka ei ole liian tavallista filosofien kirjoituksissa. Lainaan häneltä vielä:

“Kun ymmäryks kerran on kasattu näillä yksinkertaisilla käsitteillä, niin on sillä kyky toistaa, verrata ja yhdistellä niitä melkein pärajattomasti ja siten vapaasti muodostella uusia yhdistettyjä käsitteitä. Mutta ei terävimmälläkään älyllä taikka valistuneimmallakaan ymmärryksellä ole voimaa ajatuksen sukkeluudella taikka monipuolisuudella keksiä taikka muodostaa yhtäkään yksinkertaista käsitettä ihmismielessä, joka ei sinne olisi saatu ennenmainittuja teitä myöten.

Totta on ett'ei meillä ole mitään kokemuksia kentuureista, mutta me tunnemme hevosen, josta kentuuri on saanut ruumiinsa ja ihmisen, josta se on saanut päänsä. Nuo taiteilijat, jotka esittävät meille kummallisia kuvauksia luulluista asukkaista Marstähdessä, ovat pakotetut rajoittamaan ne hullunkurisiksi yhdistyksiksi luontokappaleista, joihin olemme jo perehtyneet.

George Henry Lewes lopettaa mainion kirjansa “Filosofian elämäkerrallinen historia” (The Biographical History of Philosophy) tällä lauseella:

“Uudemman ajan filosofia asetti paremmuutensa tälle yhdelle kysymykselle: Onko meillä mitään kokemuksesta riippumattomia käsitteitä? Tämä oli toisilla sanoilla kysyen samaa kuin: Onko meillä mitään erityistä keinoa päästä totuuteen?”

“Vastaus on aina kielteinen. Jos siis kukaan pysyy järkkymättä näiltä tähän historiaan kootuilta todistuksilta filosofian (metafyysillisen filosofian) mahdottomuudesta, niin pitääköön hän selvästi mielessään että ensimmäinen kysymys, joka hänen tulee ratkaista on, onko meillä kokemuksesta riippumattomia käsitteitä? Ratkaisikoon hän tämän ennenkuin alkaa muuta ajattelemaan.”

Jumaluusoppineet tietysti kumoaisivat kaiken tämän yhdellä sanalla. Mutta se aika jolloin jumaluusoppineita otettiin vakavalta kannalta on onnellisesti vaipunut historian helmaan.

Kant sanoi: "Ainoastaan kokemuksessa on totuus." Mutta kuin metafysiikankin, nosti hän ne jälleen ylös "käytännöllisen järjen" nimessä, joka käytännöllinen järki tässä asiassa merkitsee vallassa olevan kansaluokan tarpeita.

Nykyaikainen tiede on ottanut paikan, joka klassillisen filosofian kuoleman kautta jäi avoimeksi. Ja nykyaikainen tiede on runsain määrin tukenut Locke'n materialismia.

Ernest Haeckel, puhuen tieteen nimessä, sanoo: "Ajatuksista rikas kokemus eli kokemukseen perustuva ajatus on ainoa tie ja keino, jota on seurattava totuutta etsiessä." Haeckel'in "ajatus" on tässä lauseessa itse asiassa samaa merkitsevää kuin Locke'n "havainto".

Haeckel sanoo vielä, ja paljon tarkemmin: "Kaikki tieto tulee alkujaan kokemuksesta, aistimien avulla, osaksi suoranaisesti (suorainen kokemus, tarkastus ja kokeilu) osaksi epäsuorasti (historiallinen ja epäsuorasti menneisyydestä saatu kokemus). Kaikki tieto (matemaattinenkin) on kokemuseräistä lähtöä ja jälkeensä saattua (a posteriori)."

Tätä voittamatonta kantaa vastaan on väitetty että ihmismieleen ei voida luottaa. Ne, jotka tämän väitteen tekevät, ovat tavallisesti myötätuntoisia "jumalalliselle ilmoitukselle." Mutta heidän jumalalliset ilmoituksensa eivät ole jumalallisia. Ne ovat alkuihmisten arveluita, muinaisten esivanhempaimme järkiperaistä tietoa. Ne, jotka asettavat jumalallisen ilmoituksen nykyaikaista tiedettä vastaan itse asiassa vaativat nykyaikaista tiedettä taisteluun villi-ihmisten taikka ainakin raakalaisten tieteen nimessä.

On aivan oikein sanottu että "hedelmistä puu tunnetaan". Ja tämän mittakaavan mukaan on nykyaikainen tiede ja sen menettelytapa kyllin arvokas mitä luottamusta siihen vain panemme. Mieli ja kokemus ovat ainoat tiet, joita myöten totuuteen päästään ja kieltää totuuden saavuttamista näiden kautta on samaa kuin epäillä kaikkea. Tieteellä on varma vastaus tällaiselle epäilemiselle. Sen totuudet kun perustuvat kokemukseen, niin voidaan kokemus joko todistaa toistamalla kokemus taikka on kokemus jättänyt jälkeensä todistuskappaleita, jotka ovat riittävät sellaisenaan. "Todistettu" on tieteen vastaus arvostelijoilleen. Päästä kivi irti kädestäsi ilmassa niin saat todistuksen vetovoima-teoriasta.

Nyt, kun olemme päässeet siihen johtopäätökseen että avaruus on "aineellinen" todellisuus ja että meillä on mieli, joka kykenee ais-

tien kautta ja omilla ominaisuuksillaan käsittämään tämän todellisuuden, voimme ymmärtää mitä "totuus" on.

Nämä kolme määritelmää ovat kylliksi koska ne perustuvat ajatteluun, jonka tähän saakka olemme hyväksyneet ja pohjaltaan esittävät saman katsantokannan.

Tri Carpenter, kirjassaan "Mental Physiologie", sanoo: "Totuus on käsitys asioiden keskinäisistä suhteista sellaisina kuin ne ovat ole-massa."

(Jatkuu seuraavaan n:roon.)

